

Примљено : 10. 5. 2018.			
Орг. Јед.	Број	Прилог	Вредност

JEZIK, KNJIŽEVNOST, PROSTOR

Filozofski fakultet, Univerzitet u Nišu

I ove godine je međunarodna konferencija o jeziku i književnosti, koju organizuju kolege sa Departmana za anglistiku Univerziteta u Nišu, ponudila vrijedno izdanje koje će obogatiti regionalne biblioteke. Ono je proizvod skupa "Jezik, književnost, prostor" održanog na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Nišu 24. i 25. aprila 2017. godine.

U ovom izdanju fenomenima i problemima jezika i književnosti pristupa se kroz koncept prostora u njegovim raznim pojavljivanjima -- prostora u geografiji i kulturi, prostora konkretnog, apstraktnog i metaforičkog, prostora urbanog, ruralnog, prošlog, budućeg, distopijskog, političkog, društvenog i ličnog, prostora doma i prostora imigracije, centralnog i graničnog prostora, prostora fiktivnog i životnog, prostora u tekstu i mašti, psihološkog i mentalnog prostora, monološkog i dijaloškog prostora, prostora u vremenu, medijima, lingvističkog i lingvokulturalnog prostora i tako dalje.

Knjiga sadrži 58 individualno recenziranih radova i podjeljena je na četiri dijela koja se bave specifičnim oblicima i aspektima prostora: 1. "Spaces, spaces...", 2. "Prostor u savremenoj svjetskoj književnosti", 3. "Prostor u savremenoj srpskoj književnosti" i 4. "Prostor kao fizički, metaforični i diskursni domen u lingvističkim istraživanjima".

Knjigu otvara uvodna riječ priređivača Vesne Lopičić i Biljane Mišić Ilić, naslovljena "Reprezentacija i metaforizacija prostora u savremenoj književnosti". U njoj autorke teorijski obrazlažu relevantnost istraživanja koncepta prostora u ovim širokim domenima i raznolikim ispoljavanjima, te potvrđuju sve veće interesovanje teoretičara jezika i književnosti za ovaj koncept na globalnom nivou. One se prevashodno oslanjaju na nalaze francuskog filozofa Mišela Fuka, koji je 1984. tvrdio da, pošto se relativizovala linearna dimenzija vremena, ni književnost se ne može smatrati isključivo vremenskom, već vremensko-prostornom umjetnošću, a koju potvrđuje i Bahtinova teorija hronotopa. Ovim se prostor počeo kontekstualizovati i meta(kon)tekstualizovati u odnosu sa različitim aspektima ljudskog postojanja i bavljenja.

Prvi dio knjige, "Spaces, Spaces..." otvara se radom plenarne govornice na konferenciji, Soñe Šnircove, sa temom "Girlhood in Postfeminist Spaces: Neoliberalism, Girl Power and the Postfeminist Subject in Coming-of-Age Narratives", koji iz postfeminističke perspektive posmatra položaj devojaka u medijima i književnosti i zaključuje o feminističkoj želji za emancipacijom i pred/postfeminističkoj želji za nekom idealnom heteroseksualnom romansom. Radovi koji za njim slijede bave se takođe ženskim pismom ili ženskim pitanjima, kroz dvoznačni kontekst doma, te prikazuju kako su vrijeme i prostor u književnosti određeni, između ostalog, autorovim socijalnim i kulturološkim stavovima (Sanja Ignjatović), ambivalentnošću prostora kuhinje (Silvia Rosivalová Baučeková), dinamčičnim odnosom između privatnog i javnog (Aleksandra Žeželj Kocić), te psihoanalitičkom ukorijenjenošću britanske drame kao političkog žanra, u kojem se prostor javlja kao distribucija predmeta i ljudi u odnosu na nas (Valentina Mikluc). Radovi koji za ovim slijede posmatraju Britanska Ostrva kao prostor doma i imigracije, a u autorstvu su A. Nejata Töngüra, koji se bavi romanom *A Distant Shore* Caryl Phillipsa, zatim Emilije Lipovšek, koja analizira roman *NW* Zejdi Smit, Milene Kaličanin koja u fokus svog interesovanja postavlja pripovjetku "Poslednja mušica na zemlji" Endrua Kramija, Biljane Vlašković Ilić koja se bavi irskom "drugošću" i liminalnošću kao jednim od predmeta

stvaralaštva Vilijama Batlera Jajtisa, Tijane Parezanović koja kulturološkom prostoru flanera prostoru prilazi kroz teorijski koncept Fukoove heterotopije, te Kerstin-Anje Münsterlein koja istražuje "gotički" prostor na primjeru romana En Redklif

Drugi dio knjige, "Prostor u savremenoj srpskoj književnosti", kroz 11 radova pokazuje raznolikost ispoljavanja prostora u srpskoj književnosti. Ovaj dio otvara tekst Vladislave Gordić Petković "Roman i grad: Idealizacija i demonizacija urbanog prostora u realističkom romanu", u kojem se kulturni i ekonomski centri tretiraju kao književni junaci, koji mogu biti demonizovani ili idealizovani. Istraživanja koja prate ovaj rad takođe se bave gradom kao hronotopom, kao poetizovanim hronotopom i kao generativnom matricom za druge hronotope (Sanja Golijanin Elez), dadaističkim gradom i namjerom demaskiranja dehumanizujućih megalopolisa danas (Vladimir Perić), urbanom semiotikom grada Niša, te brisanjem tragova prošlosti (Ivana Petković), javnim prostorom krčme u srpskoj pripovjeci (Biljana Soleša), prostorom sela i seoske kuće koji omeđavaju seoski život (Jelena Aleksov i Milica Mitić), građenjem likova kroz specijalne odrednice (Sanja Macura), prostorom logora kao mjestom izmještanja i simboličke smrti (Đoko Zdraveski), tijelom kao prostorom i granicom kao aspektom prostora (Mirjana Stošić), fantastičnim prostorom bajke (Buba Stojanović), te hronotopom Vizantije, kao relevantnim i savremenim prostorom (Dušica Filipović).

U sljedećih 15 radova, treći dio knjige bavi se prostorom u savremenoj svjetskoj književnosti -- francuskoj, japanskoj, indijskoj, austrijskoj, američkoj, latinskoj, ruskoj, engleskoj, turskoj, kanadskoj, grčkoj, kako u kanonskim književnim dijelima, tako i u djelima još nedovoljno afirmisanih autora. Pred nama su radovi koji su i kritičke analize individualnih ostvarenja i teorijskog tipa. Oni se suočavaju sa oživljavanjem teorijsko-kritičke problematike prostornih granica u starim književnostima (Nermin Vučelj), konceptom trećeg prostora Homija Babe (Andrijana Aničić), kartografijom dezorijentisanosti (Ana Došen), privatnim prostorom reprodukcije i javnim prostorom utilitarne ženske seksualnosti (Dajane Milovanović), heterotopijskim ogledanjem u "drugom" prostoru, tj. prostoru van rutine svakodnevice (Jelena Andrejić Vidić), rimskim pjesništvom na primjeru Vergilijeve poezije i prostorom zamišljene idealizovane Arkadije (Jelena Pilipović), sociološkim i antropološkim pristupom unutrašnjem kulturnom prostoru Kine i kultu povezivanja ženskog stopala (Jovana Kostić), heterotopijom prostora savremenog amerčkog univerziteta (Kornelije Kvas), asimptomskom blizinom drugog, oslanjajući se na analize Lakana i Levinasa (Maja Lukić), klasicističkim pravilom jedinstva vremena, mjesta i radnje na primjeru Rasinovog djela (Milan Janjić), totalitarističkim i tragičnim prostorom distopije (Milan Živković), postapokaliptičnim prostorom, ekokritičkim, uništenim prirodnim prostorom i regenerišućim ekološkim metanarativom (Miroslav Ćurčić), prostorom Istanbula na primjeru djela Orhana Pamuka uz nalaze antropološke, kulturološke i psihološke škole (Milica Vučković), uticaju prostora na razvoj karakternih osobina na primjeru proznog djela grčkog pisca Andreasa Frangjasa (Tamara Kostić-Pahnoglu), te prostornim preplitanjima kod Kamiija i granicama autobiografskog i fiktivnog (Vanja Cvetković).

Četvrti dio knjige fokusira se na lingvistički prostor kroz 21 istraživanje kako mladih tako i afirmisanih i renomiranih istraživača iz oblasti nauke o jeziku. Ovaj dio bavi se kognitivnim šemama i prostornim iskustvom na primjeru predloga "na", pridjevima za prostorne odnose, engleskim višechlanim glagolima i njihovim srpskim ekvivalentima, engleskim i srpskim glagolima koji označavaju kretanje, ekstenziju i napuštanje prostora, prostornom metaforom u arapskoj sportskoj terminologiji, semantikom prostornih odnosa u ruskom jeziku, fransuckim i srpskim paremijama, supstitucijom instrumentalnog predloga "pod" i lokativnog predloga "u", semantičkom kategorijom specijalnosti na primjeru književnog djela, klasifikovanjem prostornih

pridjeva kao posebne vrste, izražavanjem prostornog odnosa u ruskom i srpskom jeziku, istočnim i zapadnim bugarskim govorima, prostornim partikulama u engleskim fraznim glagolima, prostornim priložima, pogrešnoj upotrebi engleskih prepozicija na primjeru rada učenika u Srbiji, teorijom diskursnih prostora na primjeru govora o migrantima, konceptom prostora u propagandnom žanru, dijaloškim prostorom u esejima Oldosa Hakslija, mentalnim prostorom i neljubaznošću, te relacionim konstrukcijama u regionalnim varijantama engleskog jezika.

Pred nama je veoma bogat tekst koji zaslužuje naučnu pažnju kako istraživača u regionu tako i u širem svjetskom kontekstu. Bogatsvo materijala sadržanog u zborniku *Jezik, književnost, prostor*, njegovi uvidi i analize, značajan su doprinos filološkim naukama i nezamjenljiv oslonac budućem istraživanju. Na osnovu svega rečenog možemo zaključiti da je godišnja međunarodna konferencija *Jezik, književnost,...*, koju organizuje Departman za anglistiku Univerziteta u Nišu, kao i njeno konkretno ostvarenje iz 2017. godine *Jezik, književnost, prostor*, jedan od vodećih agenata u razvoju i afirmaciji srpske i regionalne filologije. Od sveg srca čestitam kolegamicama Vesni Lopičić i Biljani Mišić Ilić na njihovom neumornom zalaganju i uspješnom ostvarenju.

Marija Krivokapić
Univerzitet Crne Gore

U Nikšiću, 27. 03. 2018.